

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

NİLÜFER REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İÇİNDEKİLER

KONU

SAYFA

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK TANIMI	3
NEDENLERİ	3
ÖZELLİKLERİ:.....	4
ÖNERİLER	6
HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN YARARLANDIĞI EĞİTİM ORTAMLARI.....	9
HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK GÖSTEREN ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE GÖZ ÖNÜNE ALINACAK ESASLAR.....	10
HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER.....	12
HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN AİLELERE ÖNERİLER.....	13

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK

TANIM:

Zekâ bölümü 50-69 arasında tespit edilen zihinsel geriliktir.

NEDENLERİ:

Doğum öncesi

- Hamilelik döneminde annenin geçirdiği bulaşıcı hastalıklar, kullandığı ilaçlar, kazalar ve zehirlenmeler, röntgen çekirme, yetersiz beslenme,
- Akriba evliliği, kromozom bozuklukları, kan uyuşmazlığı,
- Doğuştan metabolik bozukluklar.

Doğum sırasında

- Doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalması,
- Doğum sırasında bebeğe bulaşan enfeksiyonlar,
- Zor doğum nedeniyle kullanılan bazı araçların (vakum, forseps vb.) bebeğe zarar vermesi,
- Erken ya da geç doğum.

Doğumdan sonra

- Çocuğun geçirdiği ateşli hastalıklar (kızamık, menenjit vb.)
- Beyin hasarına yol açan kazalar, zehirlenmeler,
- Çocuğun beyin gelişimini etkileyecek yapısal bozukluklar ve hormonal düzensizlikler,
- Ayrıca çocuğun yetersiz beslenmesi, uyarıcı eksikliği, ev ortamının çocuğun oynaması ve çevreyi keşfetmesi için uygun olmaması da hafif derecede zihinsel engelleme neden olabilmektedir.

ÖZELLİKLERİ:

A- Zihinsel Gelişim Özellikleri

- ✓ Zekâ ile başarı arasında kuvvetli bir ilişki bulunduğu için, bu çocuklar yaşlılarından daha başarısız olabilir.
- ✓ Başarısızlık daha çok okuma-yazmada, okuduğunu anlamada, temel aritmetik becerileri kazanmada ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Akademik kavramları geç ve güç öğrenirler, dikkatleri dağınık ve kısa sürelidir. Devamlı izleme, teşvik ve değişiklik isterler.
- ✓ İlgileri kısa sürelidir.
- ✓ Soyut kavramları anlamada güçlük çektikleri için zaman kavramını ve aritmetik kavramları algılama çok geç ve güç gelişir.
- ✓ Genelleme yapmakta zorlanır, kazandıkları bilgileri ilişkilere göre gruplamada güçlük çekerler.
- ✓ Bellekleri zayıftır, gördükleri duydukları şeyleri çabuk unuturlar, bu nedenle sık sık konuları tekrar etmek gerekir.
- ✓ Uzak gelecekle pek ilgilenmezler.
- ✓ Görsel ve işitsel algıları zayıftır.
- ✓ Duygu ve düşüncelerini açık ve net ifade edemezler.
- ✓ İki şey arasındaki benzerlik ve ayrılığı kolay ayıramazlar. Tasarım ve çağrışım yetersizdir. Dördüncü sınıfa doğru algılama yetenekleri artar.
- ✓ Olayları anlatma ve tartışma yetenekleri takvim yaşının altındadır.
- ✓ Eşyaları genellikle tanırlar, eşyaları sınıflandırmada ve yararlarına ait kısa açıklamalar yapmada başarılı olurlar.
- ✓ Resim açıklamalarında genellikle eşyaları isimlendirir ve hareketleri anlatabilirler. Çizdikleri resimlerde detaya önem vermezler.

B- Psikomotor Gelişim Özellikleri:

- ✓ Kol bacak kasları gelişmiştir, bazı çocuklar vücut hareketlerini (yürüme, koşma, merdiven çıkma v.b) normal yaşlıları ile aynı zamanda, bazıları ise yaşlılarından biraz daha gecikmeli olarak yapabilirler.
- ✓ Yürüyüş, sıçrama, atlama hareketlerini yapmada kolaylık görülür. Belirli uzaklığa topu fırlatma ve yakalama gibi el ve kol kaslarının kontrolüne yarayan düzenli denemeleri çoğu kez başarabilirler.
- ✓ Devamlı ve daha fazla dikkat harcayarak kalem fırça ve tebeşir kullanma becerisi kazanırlar. El becerilerine karşı ilgi artar. Makasla kâğıt kesmekten, çekiç ve testere gibi aletlerle iş yapmaktan hoşlanırlar, ama yaptıkları işler genellikle kabaca işlerdir.
- ✓ Bir kısmı bakmadan yazabilecek hale gelebilir. Okumayı tam olarak öğrenebilenlerin sayısı ise daha da azdır.
- ✓ Fiziksel gelişimleri (boy-kilo) ise yaşlılarının gelişimi ile bir tutarlılık gösterir.

C- Dil ve Konuşma Gelişim Özellikleri:

- ✓ Konuşmayı yaşlılarının geçtiği aynı basamaklardan geçerek öğrenir ve geliştirirler, ancak bu basamaklardan geçiş hızları yavaştır. Bu nedenle dil ve konuşma becerilerinde gecikme ve ilk basamaklarda takılma gibi durumlara sıklıkla rastlanmaktadır.
- ✓ Bu çocuklarda her tür konuşma ve dil bozukluklarına rastlamak mümkündür. Sekiz yaşlarında kelime dağarcıkları normal çocuklarınkinin %25-35'i kadardır.
- ✓ Alıcı ve ifade edici dil gelişimi zayıflıklarına rastlanmaktadır. Çoğunlukla ilköğretime konuşma ve dil becerilerini zayıf da olsa kazanmış olarak başlamaktadırlar.

D- Sosyal ve Kişilik Gelişimi Özellikleri:

- ✓ Genellikle kendilerinden yaşça küçük çocuklarla iletişim kurarlar.
- ✓ Duygu ve düşüncelerini açıkça ifade edemezler, güvendikleri bir kişinin teşvik ve onayını beklerler.
- ✓ Yakın çevresindekilerle kolay dostluk kuramazlar. Kurdukları dostlukları uzun süre devam ettiremezler.

- ✓ Sosyal ilişkilerinde grupta daima başkalarına bağımlı olma eğilimindedirler. Grup etkinliklerinde bir lidere tabii olmayı isterler, sorumluluk almaktan çekinirler. Genellikle grupta lider olmazlar.
- ✓ Oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler. Kuralları güç oyunlara ve sosyal faaliyetlere katılmazlar.
- ✓ Sosyal durumlara uymada zorluk çekerler ve uyum sağlayacak uygun çözüm yolları bulamazlar.
- ✓ Sosyal faaliyetlere karşı ilgileri azdır. Çok az sayıda sosyal faaliyetlere katılırlar.
- ✓ Sosyal ilişkilerinde kendilerini grupta kabul ettirecek becerileri azdır.

ÖNERİLER:

Özbakım Becerileri

- ✓ Özbakım becerileri (tuvalet eğitimi, temizlik ve yeme alışkanlığı v.b) doğuştan getirilmeyen öğrenilerek kazanılan davranışlardır. Bu çocuklar tuvalet eğitimlerini belki yaşlılarından geç kazanacaklardır ama temizlik ve yemek alışkanlıklarını kendi yaşlıları ile aynı zamanda kazanabilirler.
- ✓ Özbakım becerilerinin gelişmesi çocukların evde ne öğrendiklerine ve onlardan ne istendiğine bağlıdır. Bu çocukların çoğu, muhtemelen birçok yönleri ile yaşlılarına benzeyeceklerdir.
- ✓ Eğer bir çocuğun küçük kas motor gelişimleri tam olarak gelişmemişse düğmelerini iliklemede, sert yiyecekleri ısırma, fermuarını ve kemerini sıkıca kapamada zorluk çekebilirler. Bu nedenle sınıf içinde ve bireysel olarak çocuğa nasıl yapacağını öğretmek, her öğrenme becerisini (örn:düğme ilikleme) en ince ayrıntısına kadar alt basamaklarına ayırmak ve bu basamakları sırasına göre takip etmek, çocuk bir beceriyi tamamen

kazanmadan diğer beceri kazandırma çalışmalarına geçmemek, öğrenilen beceri basamaklarını geriye dönerek pekiştirmek gerekmektedir. (Bu ocuklar elbiselerini giymekten çok çıkarma işlemine yapmakta daha başarılıdırlar.)

- ✓ Hafif düzeyde zeka engelli çocuklarda sofra kurallarını yaşıtları gibi kazanabilirler, bu becerilerin gecikmiş olması aile ortamından kaynaklı olabilir. Bu nedenle beslenme saatlerinin öz bakım beceri gelişimlerini destekleyici ve öğretici bir biçimde eğitim programlarında özellikle 1.2.3. sınıflarda yoğun olarak yer verilmeli, sınıfta bulunan yardımcı annelerden de beslenme saatinde öz bakım beceri gelişimlerini desteklemede yardım alınmalıdır.
- ✓ Tuvalet eğitimini kazanmada yaşıtlarına nazaran gecikme görülebilmektedir. Fakat bu konuda ailenin nasıl bir eğitim yöntemi uyguladığı da çok önemlidir. Eğer ocuklar altlarının kuru kalmasını daha iyi olduğunu ğrenmişlerse sözler ya da işaretlerle tuvalete gitmeyi isteyeceklerdir. Bununla beraber giysilerini çıkarma, temizlik alışkanlığı, gibi konularda yardıma ihtiyaç duyacaklardır. Bunun için özel eğitimde fırsat eğitimi denen her yerde ve her ortamda eğitim verme kuralı tuvalet eğitiminde de işler hale getirebilir.

Kendini Gerçekleştirme:

- ✓ Akademik etkinliklerde yavaş olabilirler ancak yine de kendi yeteneklerini ve yetersizliklerini anlayabilecek düzeye gelebilirler.
- ✓ İlk ğretim okullarında, normal yaşıtlarıyla aynı sınıflarda kaynaştırma programına alınabilirler.
- ✓ İlk ğretim okullarının bünyesinde açılan benzer özellikteki çocuklardan oluşan özel eğitim sınıflarına yerleştirilebilirler.
- ✓ Bu iki uygulamaya destekleyici olarak özel eğitim merkezlerinin eğitim ve öğretiminden yararlanabilirler.
- ✓ Engel durumu bebeklik döneminde farkına varıldığı takdirde, zihin, dil ve sosyal gelişimde kritik bir öneme sahip olan 0-3 yaş arasında bol uyarıcı, ilgi ve sosyal etkileşimle ilerleme kaydedilmesi mümkündür.
- ✓ Bu ocuklara, normal çocuklara uygulanan eğitim programının hafifletilmiş ve işleniş süresi daha kısaltılmış özel eğitim programları uygulanmalıdır. Eğitilebilir zeka engeli olan çocukların bilişsel gelişim alanları dikkate alınarak özel eğitim uzmanı, ocuk gelişim uzmanı ve sınıf ğretmeni tarafından sınıf ve bireysel eğitim programları hazırlanmalı, bu

program uygulanırken uzmanlarla iş birliği halinde olunmalı, her zaman bireysel çalışmalara yer vermelidir. Çünkü bu çocuklar akademik becerileri grup eğitiminden ziyade bireysel eğitim yolu ile daha çabuk kazanmaktadırlar. Konulara ve ünitelere uygun eğitim materyalleri, drama materyalleri, atölye materyalleri hazırlanmalı, bu hazırlık sırasında somut kavramlardan yararlanmalıdır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin sınıftaki çocukları çok iyi tanınması, pratik ve uygun çözüm yollarını üretebilmesi gerekmektedir.

- ✓ İlköğretim ders programında önemli olan bu çocukların dil gelişimlerini yaşıtları düzeyine ulaştırabilmektir. Bu nedenle özel eğitim uzmanları, çocuk gelişim uzmanları ve konuşma uzmanlarının çocuğa özel, dil ve konuşma beceri gelişim programlarını ders programlarına yaymaları ve sınıf öğretmeni tarafından da bu programların sınıf içinde uygulanması gerekmektedir.
- ✓ Eğer çocuğun tanısı konmuş bir dil ve konuşma bozukluğu varsa uzmanlar tarafından bu çocuklara bire bir özel eğitim vermeli, sınıf içinde ders öğretmeni çocuğu takip etmelidir.
- ✓ Bu çocukların yaşıtlarından çok büyük farkları olmasa da büyük ve küçük kas gelişimlerini artırıcı egzersizlerin okul ortamında (Fizik Tedavi Uzmanı, Çocuk Gelişimi Uzmanı, Özel Eğitim Uzmanı yardımı ile) gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu destek sayesinde çocuklar el ve ayak kaslarını ders ve serbest zaman etkinliklerinde nasıl kullanabileceklerini bilir ve bu konuda zorlanmazlar.

Sosyal Beceriler:

- ✓ Toplum içinde nasıl davranmaları gerektiğini öğrenebilirler.
- ✓ Nezaket ve görgü kurallarına uymada zorluk çekerler. Çoğu sosyal yaşantılardan yoksun olan bu çocuklar için kuralları basitleştirmek ve onları sosyal deneyimlere sokmak gelişimlerini hızlandırabilir.
- ✓ Bu çocukların sosyal bir varlık olarak gelişmesi için daha sık ve daha çeşitli yaşantılar geçirmeleri gerekir (örn: her konu ile ilgili geziler düzenlenmeli ,sinema ve tiyatroya gidilmeli, yaşıtları ile işlevsel kaynaştırma almaları v.b) Bu çocukların sosyal yaşantılarını sınırlamak değil artırmak, eğitsel faaliyet çalışmalarına önem vermek gerekir. Bu nedenle sosyal gelişimlerinin ve kişilik gelişimlerini artırıcı eğitim programlarına yer verilmesi ve uygulanması gerekmektedir.
- ✓ Akademik becerilerin yanı sıra, telefon kullanma, bir formu doldurma, alışverişte para hesabının yapılması gibi yaşama ait becerilerin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Ekonomik Beceriler:

Bir işin gerektirdiği becerileri öğrenebilirler ve iyi çalışma alışkanlıkları kazanabilirler. Bir işte çalışmalarını kişisel yeterliliklerini sağlamak için gereklidir. Bu nedenle iş eğitimi programları ilköğretimden sonra dikkate alınmalı, ailenin, eğitimcinin ve gencin ortak kararıyla bir iş eğitimi programı ve iş tercihi yapılmalıdır.

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN BİREYLERİN YARARLANDIĞI EĞİTİM ORTAMLARI

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylerin yararlandığı eğitim ortamları ilköğretim okulları, özel eğitim sınıfları ve iş okullarıdır. Bunların özellikleri şunlardır:

1) İlköğretim okulları ve özel eğitim sınıfları

- a) Orta düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan bireyler için ilköğretim okulları açılmaktadır.
- b) Orta düzeyde zihinsel yetersizliği bulunan bireyler için ilköğretim okulları bünyesinde özel eğitim sınıfları açılmaktadır.
- c) Özel eğitim sınıflarında birleştirilmiş sınıf programı uygulanmaktadır. 1, 2, 3, 4. sınıf ve 5, 6, 7, 8. sınıf biçiminde birleştirilmiş sınıf programı uygulanmaktadır.
- d) Eğitim süresi 8 yıldır.
- e) Sınıf mevcudu en fazla 12 öğrencidir.
- f) Okuma yazma öğrenen öğrencilere ilköğretim diploması verilmektedir.

2) özel eğitim mesleki eğitim merkezi

- a) İlköğretimlerini tamamlayan, 21 yaşından gün almamış, orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireyler için açılan özel eğitim kurumlarıdır.
- b) Okulda etkinlik süresi günde toplam altı ders saatidir.
- c) Okulun programı, birinci yılı hazırlık olmak üzere dört yıldır.
- d) Hazırlık sınıflarında öğrencilere, kültür dersleri ve merkez-deki atölyelerde gerekli teorik bilgiler verilir; uygulamalı iş eğitimi yoluyla temel bilgi ve beceriler kazandırılır. Bu sınıfta öğrenciler bir iş yerine gönderilmezler.

e) Öğrenciler hazırlık sınıfında ilgileri, istekleri ve yeterlilikleri ölçüsünde iş veya meslek programlarına yöneltilirler.

HAFİF DÜZEYDE ZİHİNSEL YETERSİZLİK GÖSTEREN ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE GÖZ ÖNÜNE ALINACAK ESASLAR

Çocukların istenilen davranışları göstermeleri veya göstermemeleri belirli nedenlere dayanır. Uygun davranışların geliştirilmesi için aşağıdaki ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir.

- ✓ Kavramların Basitleştirilerek Öğretim Alanına Sokulması: Zihinsel engelli çocuklar için soyut kavramlar güç öğrenilir. Somut ve fonksiyonel kavramlar yeğlenmelidir. Çocuklar bir defada pek çok kavram öğrenemezler. Kavramların sayılarını sınırlandırmalı, kavramlar çocuklara tek tek öğretilmelidir. Bir kavram iyice öğretilmeden diğer kavrama geçilmemelidir.
- ✓ Konuların Kısa Süreli Ele Alınması: Zihinsel engelli çocukların uzun konuları izlemek yönünden dikkat ve yetenekleri yeterli değildir. Bu nedenle ünite bütünlüğü içinde ele alınacak konular, kısa süreli zaman dilimleri içinde, küçük bölümler halinde işlenmelidir.
- ✓ Öğrenmenin, Rastlantıdan Çok Programlara Bağlı Olarak Yapılması: Zihinsel engelli çocukların kavrayış düzeyleri dikkate alınarak, etkinlikler anlamlı parçalara bölünmeli, bölümler sırasıyla kavratıldıktan sonra devam edilmelidir.
- ✓ Öğretimin Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olması: Zihinsel engelli çocuğun öğrenme düzeyi belirlenmeli ve öğrenime o düzeyden başlanmalıdır.
- ✓ Öğretimde Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Araç ve Gereçler Kullanılması: Bu çocuklar için kullanılacak araçlar çevredeki gerçek araçlar olmalıdır. Karmaşık parçalı araçlar yerine, az parçalı basit araçlar seçilmeli, araçların parçaları yerine bütünü ve işlevi ele alınmalıdır.
- ✓ Sınıftaki Çalışmaların Düzeye Uygun ve Basit Olması:
  - Bireysel eğitim etkinlikleri çıkış noktası olmalıdır.
  - Çocuğa başarabileceği görevler verilmelidir.
  - Öğrencilerin başarılı çalışmaları mutlaka görülmeli ve ödüllendirilmelidir.
  - Doğru yanıtlayabileceği sorular sorulmalıdır.
  - Çocuğun başarısız olduğu noktada bırakılmamalıdır.

- Gerekirse görevi yerine getirmesinde yardım edilmelidir.
  - Olumsuzdan daha çok olumlu ifadeler kullanılmalıdır.
  - Maddi ceza verilmemelidir.
  - Güven sarsıcı sözlerden ve isteklerden kaçınılmalıdır.
  - Sınıf içersinde söz almalarına oldukça fazla yer verilmelidir.
- ✓ Zihinsel Engelli Çocukların Eğitiminde, Ailenin Önemi Göz Önünde Bulundurularak Veli İşbirliği Sağlanması, Aile Eğitimi Çalışmaları Yapılması: Çocuğun düzeyinin belirlenmesi, aile rehberliği gibi konularda Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nden yardım istenmelidir.
  - ✓ Öğretmenin Ağır Öğrenen Çocuğu İleri Eğitim Kademelerine Değil İş Yaşamına Hazırladığını Bilmesi: O bir önder olacak değildir, yaşamını kafasıyla değil elleriyle kazanacaktır. Bu bakımdan ona yaşamı boyunca kullanacağı temel bilgi ve becerileri kazandırmaya çalışmalıdır.
  - ✓ Tekrara Önem Verilmesi: Geç ve güç öğrenirler, çabuk unutulurlar. Bu çocukların eğitiminde en aza indirilmiş beceri ve bilgiler üzerinde sık tekrara önem verilmelidir.
  - ✓ İlgi ve Dikkatlerin Uyanık Tutulması: Dikkatleri dağınık ve dikkat süreleri kısadır. Sık sık dikkatlerini toplayıcı hareketler yapmalı, ilgi duymadığı konular üzerinde fazla durmamalı, dersler elden geldiğince somutlaştırılmalıdır.
  - ✓ Genelleme Yapamamaları: Zihinsel engelli çocuklar genelleme yapamazlar. Bir konuda öğrendiği kuralı bir başka konuya aktaramazlar. Bu bakımdan her konuda gerekli olan bilgi ve becerileri ayrı ayrı öğretmek gereklidir.

Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilerin Öğretmenleri, Sınıf İçinde Neler Yapmalıdırlar?

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin öğretmenleri sınıf içinde şunları yapmalıdırlar:

- ✓ Bulunduğu sınıf ne olursa olsun, bildiği ve başardığı şeyler, hareket noktası olarak alınmalıdır. Onda sebat, sabır, düzen, işbirliği gibi niteliklerin geliştirilmesi için özel bir önem verilmelidir.
- ✓ Çocuğun kişiliğine saygı gösterilmelidir. Çocuğun engelini ve başarısızlıklarını olur olmaz vesile ile yüzüne vurmaktan kaçınılmalı, kuvvetli yanları bulunup geliştirilmelidir.
- ✓ Çocuğa o şekilde davranılmalıdır ki, öteki çocuklar da onu sınıfın bir üyesi olarak kabul etsin. Örneğin; diğer çocukların derslerde zaman zaman ona yardım etmesini sağlanmalıdır. Sınıf et-kinliklerinde başarabileceği sınırlı sorumluluklar verilmelidir. Böylece sınıftaki öteki çocuklar onu daha iyi anlayacaklar ve gelişme-sine yardım etme isteği duyacaklardır.
- ✓ Öğretmen, çocukları öğrenim kademelerine değil, iş yaşamına hazırladığını çok iyi bilmelidir. Öğrenci, bir önder olacak değildir. Yaşamını daha çok kafasıyla değil, elleri ile kazanacaktır. Bu bakımdan ona yaşam boyunca kullanacağı temel bilgi ve beceriler kazandırılmaya çalışılmalıdır.
- ✓ Çocuklar, soyut konuları çok zorlukla öğrenirler ve yaratıcılık isteyen etkinliklerde zorluk çekerler. Konuları elden geldiğince somut biçimde, yaşayarak, deneyerek, göstererek, karşılaştırarak öğretmeye çalışılmalıdır.
- ✓ Geç ve güç öğrenirler. Çabuk unutulurlar. Bu çocukların öğretiminde en aza indirilmiş bilgi ve beceriler üzerinde sık tekrara önem verilmelidir.
- ✓ Dikkatleri dağınık ve dikkat süresi kısadır. Sık sık dikkatlerini toplayacak hareketler yapmalı, ilgi duymadıkları konular üzerinde fazla durmamalı ve elden geldiğince dersleri somut biçimde izle-meye çalışılmalarına yardımcı olunmalıdır.

- ✓ Çocuk genelleme yapamaz, bir konuda öğrendikleri kuralı başka konulara uygulayamaz. Bu bakımdan, her konuda gerekli olan bilgi ve becerileri ayrı ayrı öğretmek gerekir. Örneğin; çocuk çiçek ve otların birer bitki olduğunu öğrenmişse, ağacı gördüğün-de onun da bitki olduğu düşünemez. Ona, ağacın da bir bitki olduğunu ayrıca öğretmek gerekir.
- ✓ Basit sözcükler ve kısa cümlelerle konuşulmalıdır. Bu çocuklara her fırsatta kendilerini sözlü olarak anlatmalarına olanak vermeli, buna teşvik etmelidir. Böylece duygularını, düşüncelerini sözlü olarak anlatarak kendilerine güven kazanabilirler. Sık eleştiriler kendilerine olan güveni yıkacağından bu konuda dikkatli olunmalıdır.
- ✓ Çocuklar kolayca yorulur ve sebatsızdırlar. Onların bu durumunu daima göz önünde tutmalı, hoş karşılamalıdır. Uzun süre aynı tür çalışmaya zorlanmamalıdır. Yorulduğu zaman çalışmanın türü değiştirilmelidir.
- ✓ Çocukların gerek kendilerinin, gerekse anne ve babalarının bu duruma uyumu sağlanmalıdır. Bu çocukların anne ve baba ta-rafından başaramayacağı zihinsel çalışmalar ve akademik öğrenim basamaklarına itilmesini önlemeye çalışılmalıdır.

Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Çocukların Ailelere öneriler

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocukların aileleri şunları yapmalıdır:

- ✓ Çocuk, yaştlarına göre biraz daha geç ve güç öğreneceğinden, çocuktan zekâ düzeyinin üzerinde başarı beklenmemeli, normal başarı göstermesi için zorlanmamalıdır.
- ✓ Sınıfına uyum sağlayabilmesi için öğretmenlerle işbirliği yaparak, evde derslerini kavramasına yardımcı olunmalıdır.
- ✓ Küçük başarıları bile desteklenerek daha başarılı olma isteği için ortam sağlanmalı, böylece kendine güven duygusu geliştirmelidir.

- ✓ Evde yapabileceği işler verilerek sorumluluk duygusu geliş-tirilmeli, etkin olduğu konulara yöneltilmelidir.
- ✓ Çocuğun zayıf yönleri eleştirilmemeli, kuvvetli yönleri bul-nup geliştirilmeye çalışılmalı; olumlu davranışları her fırsatta de-ğerlendirilmeli ve desteklenmelidir.
- ✓ İyi arkadaş ve çevre ilişkileri kurmasına olanak sağlanmalı, yardımcı olunmalıdır.
- ✓ Kardeşleri ve arkadaşları ile kıyaslanmamalıdır.
- ✓ Çocuktaki davranış bozukluğunun birçoğunun, doğrusunu bilmediğinden ya da beceremediğinden kaynaklanacağını düşünerek, bu bozukluğun ve hataların neler olduğunu ve doğrunun nasıl olacağı sevgi ve anlayışla anlatılmalı, çocuk ikna edilmelidir (Hatalarından dolayı hırpalanan bu çocuklarda kişilik bozuklukları artar).
- ✓ Çocukta görülen davranış bozukluklarının nedenleri incelenmeli, problemlerini çözmede yardımcı olunmalıdır.
- ✓ Olumsuz davranışları bazı hallerde görmezlikten gelinmeli, hataları büyütülmemelidir.
- ✓ Aşırı sevgi ve aşırı baskı kaldırılmalı, sınıflandırma zamanında ve yerinde yapılmalıdır.
- ✓ Anne ve babanın “eğitim görüşleri” tutarlı olmalı, alacakları eğitim önlemleri, birbirini desteklemelidir.
- ✓ Anne ve baba, aile sorunlarını çocuğun yanında tartışma-malıdır. Ailedeki huzursuzluklar, çocuğun başarısında ve davranış bozuklukları göstermesinde en büyük etkidir.
- ✓ Çocukta akademik başarıdan çok, sanata yönelik becerile-rin gelişmesini sağlayıcı etkinlikler yapılmalıdır. Çocuk ileri öğrenim kademelerine değil, iş hayatına hazırlanmalıdır.